

3. — Ճիշտ է դարձեալ թէ յունարէն Βαπτιζμα ինչպէս թուրքերէն պարմաք, բնկըզմիւ, սուզուիւ կը նշանակէ. բայց չը մոռնանք որ «մկրտել»-ու բնիկ նշանակութիւնը, լուացում, «մաքրութիւն» ըսել է. տ. Մարկ. է. 8 «մկրտութիւնս սոսմանաց»։ Երբ. Թ. 10, «Պէսպէս մկրտութեամբ»։ Մկրտութիւնն ուրեմն իր խորհրդական կամ քրիստոնէական նշանակութիւնը բնականէ կամ լաւ ևս նիւթականէն առեր է. ինչպէս բնական լուացմամբ բան մը աղտէն կը մաքրուի կը սրբուի, նոյնպէս խորհրդական լուացմամբ (մկրտութեամբ), հոգին իր աղտէն կը սրբուի, կաթմաքրուի, ջինջ կ'ըլլայ, Թողունք որ երբայեցեղէնն քապալ՝ թըլլի, թանալ կը նշանակէ։

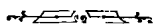
4. — Ասանդոքսեան հեղինակութիւն մը միայն կ'ուզեմ յիշել, այն է Διδάχνη = (անվանք) ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԺԲ. ԱՌԱՔԵ-ԼՈՅՆ, որ ըստ քննադատից՝ գրուած է շուրջ 60 — 100 տարին, կամ առ առաւելն՝ մինչև 120. Առաքելոց ամենամօտ ըլլալով՝ անոնց սովորութեանց ու գործելու կերպին հաւատարիմ և արժանահաւատ վկայ է. լսենք ուրեմն թէ ինչ կ'աւանդէ Սրսկման մկրտութեան մասին 20—22 էջերու մէջ (1—3 տպ. Funk). «Այս բաներս ուսուցանելէն վերջ, այսպէս մկրտեցէք յանուն Հօր և Որդւոյ և հոգւոյն Սրբոյ՝ ընկզմելով մկրտելին... որ և իցէ ջրի մէջ. իսկ երբ լուսիք շուր ըստ քառականի, որուն մէջ մկրտելին ընկզմէր, անկից (ջրէն) երեք անգամ անոր գլխուն վրայ ինչդէր, քափեցէր = «ἐν ὕδατι τὴν κεφαλὴν τρις ὁδοῦ»։ Չափազանց յայտնի է հնութեան ձայնն ու մեկնութեան անկարօտ։

Սիրով ուրեմն կը շնորհեմ թէ ընկզմելն լուացոյն է և Առաքելոյն ըսածին համաձայն, բայց բոլորովին կը մերժեմ՝ որ այն անհրաժեշտ ըլլայ կամ թէ չկայ մկրտութեան ուրիշ վաւեր ձև մը, զայդ բացարձակապէս կը մերժեմ, ինչպէս վերը տեսանք։

Հ. ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Շարումակելի)

ՆԵՐԿԱՅ ԱՆԻՇԻՍԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպայի գրեթէ ամէն կողմ՝ բանուորական շարժումներ իրարու կը յաջորդեն։ Ամենուրեք զործադուլ և խուլ պայքար, ընկերային նախկին շէնքին խարխախեւոր կը սասանին, սպառնալով վերջնականապէս տապալել զայն՝ որ դարերէ ի վեր հանդիսացած էր ընկերութեան միակ ապաստանարանը։ Երկարամիայ անթեղուած կայծեր կը հրահրեն հետզհետէ և կը հրդեհեն ամէն տեղ, կը լափեն ամէն բան որ կը գտնեն իրենց ճամբուն վրայ։ Երբեմն հրաբուխի մը նման կը ժայլոցեն ընկերային զանգուածներուն ընդերքէն, կը դատապարտեն անգործութեան ընկերային ամէն կազմած. երբեմն կը տարածուին վերին խաւերէն դէպի խորերը՝ յուզելով ամբողջ ովկիանի մը նման։

Ա.

Այնչաւ դարու զրական կոթոններէն մէկը, որ տեսաւ ռամկապետութեան ծընունդը, բռնութեան աւերակներուն կոյտերը, յեղափոխութիւններուն անվերջ շարքերը՝ կը վերջացէր իր վերջին գործը հետեւեալ այժմէական տողերով. «Եւրոպական նախկին կարգը կ'անհետանայ... ոչ մէկ բան գոյութիւն ունի այլևս՝ փորձառութեան և տարիքի հեղինակութիւն, ծնունդ կամ հանճար, տաղանդ կամ առաքինութիւն ամէն բան կը ժխտուի։ Մէկ քանի անհատներ կը մագլցին աւերակներու կատարը. կը հռչակուին հսկաներ և ահա կը զտորին վար՝ իբրև զանազան Միջնադարեան ժողովրդային ընկերակցութիւններու նման անանուն բազմութիւններ կը շարժին առանց գիտնալու թէ ինչո՞ւ. սովալլուկ հօտեր՝ որ չեն ճանչնար հովիւր, որ կը վազեն դաշտագետնէն լեռը, լեռնէն՝ դաշտագետնին, արհամարհելով աւերին և հովին վարժուած հօտաղներու փորձառութիւնը, կրօն և բարոյական կը

դադրին ընդունուելէ, կամ կը մեկնուին իւրաքանչիւր անհատի ըմպելին համեմատ » :

« Բարբարոսներու արշաւանքին յաջորդեց զաղափարներու արշաւանքը, Ներկայ քաղաքակրթութիւնը քայքայուած՝ կը կորսուի ինք իր մէջ... Որքան կրթութիւնը հետզհետէ կ'իջնէ ստորին խաւերու մէջ՝ այնքան այս վերջինները կը գտնեն ընկերային կարգին տակ կոտտացող թագուն վէրքը: Որքան որ պայմաններու և հարմարութեանց անհամեմատութիւնը ծածկուած էր միայն կարելի էր հանդիմութիւն քայց հազիւ թէ կը նշմարուի՝ մահացու հարուածը կը տրուի... Երբ աղքատը կարող կը սորվի և այլ ևս չի հաւատար, երբ կը հասնի ձեր կրթական մակարդակին՝ ալ չի համոզուիր որ զրկուելու է, երբ դրացին ունի հազար անգամ աւելորդ, Նիւթական վիճակը կը բարեխափ, մտաւորական յառաջդիմութիւնը անտարակուսելի է, քայց ազգեր կը նուազին՝ փոխան անոնցմէ օգտուելու: Ուրկէ է այս հակադրութիւնը » :

Այս յոռետես տեսութիւններէն յետոյ, Շաթոպրիան կը փորձէ գտնել զաղափարներու անշխարհութեան մէջ ընկերային անշխարհութեան պատճառները. « Որովհետեւ բարոյական կարգին մէջ կորսնցուցինք... Մտքին խաթարումները շատ աւելի աւերիչ քան զգայարաններուն՝ կ'ընդունուին իբրև անհրաժեշտ արդիւնքներ: Անոնք կը վերաբերին հանրութեան և ոչ թէ մէկ քանի սայթաքած անհատներու: Ահա՛ թէ ինչպէս կարելի է բացատրել ընկերութեան քայքայումը և անհատին անուումը: Եթէ բարոյական իմացողութիւնը յառաջդիմէր մտքի զարգացման համեմատութեամբ՝ հակակշիռ մը պիտի ըլլար, և մարդկութիւնը պիտի յառաջդիմէր անվտանգ: Տարաբախտաբար հակառակը կը պատահի: Որքան իմացականութիւնը կը լուսաւորի՝ բարոյն և չարին ըմբռնումը կը մթնայ. գիտակցութիւնը կը կծկուի՝ որքան զաղափարներն ընդլայնին: Այո՛, ընկերութիւնը պիտի կորսուի, ազատու-

թիւնը պիտի չյառաջանայ, կարգը, որ կրնար պահպանել կարգնաւարքը՝ զօրեղապէս պիտի չհաստատուի, որովհետեւ զաղափարներու անշխարհութիւնը կը պայաքարի անոր դէմ, Ներկայ աշխարհը առանց հեղինակութեան, կը թուի զետեղուած ըլլալ երկու անկարելիութիւններու մէջ՝ անցեալի և ապագայի, վայրկեանին յիմարութիւնն է ժողովուրդներու միութեան հասնիլը և ամբողջ տեսակէն մէկ մարդ կազմելը: Սակայն ընդհանուր կարողութիւններ ստանալով պիտի չկորսուի սոսկական զգացումներու ամբողջ շարք մը... Ինչ՞ պիտի ըլլայ տիեզերական ընկերութիւն մը ոչ մէկ մասնաւոր երկրի, որ պիտի չըլլայ ոչ Ֆրանսական, ոչ անգլիական, ոչ գերմանական, ոչ իտալական, ոչ ամերիկեան, ինչ կանոնի տակ պիտի դրուի, միակ օրէնքով պիտի կառավարուի այդ ընկերութիւնը » :

Շաթոպրիան հաստատելէ վերջ իրողութիւնը, մատնանշելէ յետոյ հաւանական պատճառները, կ'առաջարկէ վերադառնալ դէպ ի քրիստոնէութիւն՝ միակ աղբիւրը կենդանութեան և փրկութեան:

Շաթոպրիան կ'առաջարկէ քրիստոնէութիւնը միակ դարման ներկայ անշխարհութեան. ճշգրտօրէն կը նշմարէ ընկերային խաթարանութեան տարրերը: Ո՛չ մէկ ընկերութիւն ապրած է առանց հաւատքի, առանց բարձրագոյն խտայի մը, որ կը պարտադրէր կանոններու ամբողջութիւն մը անյեղի և անվիճելի այդ ընկերութեան և այդ ժամանակին համար: Երբեմն այդ խտայը կը մարմնանար գերագոյն էակի մը մէջ՝ արարիչն ու զեկավարողը արարածներու ճակատագրին: Այսօր կը ժխտուին իր զոյրութիւնը: Արարածներ կը խուսափին իր ազդեցութենէն և անկարող լեցնելու անկող խորխորատը՝ կը դեղնին հաստատելու: Սովորաբար բարի Աստուածն արդեօք, թէ Տէքարդի ոգին, կամ Շոբէնհաուերի միամիտ և յուսախար

կամը կը կազմեն լուսատու ջահը յոյսի ու յոյսի տենչացող ընկերութեանն Անդր- շիրիմեան վարձատրութեան կամ պատիժի մը գաղափարը կը թելադրէր հաւատա- ցեալին պարտականութեան կատարումը: Գիտութիւնը զայն ժխտելով կը հաստա- տէ թէ ընտելեալ կ'անմահացնէ միայն տեսակը՝ առանց նկատելու անհատը: Ժըն- տումեները կը խաչաձեւն զիրար. կը մնայ միայն նկատի ունենալ ներկայ կեանքը: չօրօրուիլ ապագայի անստոյգ հեռանկար- ներով: Մարդը կը դառնայ այն ատեն ինքն իր կուռքը, ինքն իր աստուածը, որուն առջև ծնրադրելու են Պետութիւն և ընկերութիւն: Այս պատահեցաւ անցեա- լին փառապանծ Յունաստանի մէջ՝ երբ լքուեցան թերափները, մեռելներու պաշ- տամունքը՝ խարխալը յոյն քաղաքին, ինչ- պէն ցոյց կու տար առաջին անգամ Յիւս- թէլը որ Գուլանժ: Նախկին աւանդութիւն- ները բանականութեան բովէն անցնելով՝ կորսնցուցին իրենց արժէքը, զոր կը պա- հէին՝ երբ յոյն միտքը կը գտնուէր տա- կաւին իր զարգացման փուլերուն մէջ: Սոփիստներու հոյլ մը պիտի տար վերջին հարուածը այդ նուիրական գաղափարնե- րուն, քանդելով բարւոյն, իրաւունքին, պարտականութեան, Նախախնամութեան, ապագայ կեանքի ըմբռնումները՝ եթէ Սո- կրատ չկառուցանէր անցեալի բեկորներով բարոյական նոր շէնք մը: Դարեր վերջ նոյնը պատահեցաւ Հռոմայեցիներուն և Վերածնութեան ժամանակ: Նոյնը կը պա- տահի նաև այսօր. կ'ապրինք մենք ալ փոխանցման շրջանի մը մէջ ուր կը ժրխ- տուի ամէն բան: Մարդկութեան մէջ մեծ մասն ապրեցաւ ըրիստոնէական հաւատ- քով, որով բարձրացաւ քաղաքակրթու- թեան վերին մարզերուն, որ կազմեց ա- մէնէն անխառն հրճուանքները, ամէնէն խորիստ փառքերը: Այսօր շատերու հա- մար ըրիստոնէութիւնը կը հաւաքէ իր վերջին ստուերները, կ'անհետանայ իրիկ հաւատը և պիտի կազմէ առ առաւելն իմաստասիրական վարդապետութիւն մը: Աշխարհ կը բնաշրջի անյեղի ճակատա-

գրով մը: Անցեալի սկզբունքները, որոնք «ճամբու ընկերներն եղան մարդկութեան», պատահներն են միայն, Նիւթ և հոգի, կամք և հաւատը, մէկ խօսքով բովանդակ տիեզերքը միջնաբանութեամբ մը կը վա- ռուի անհրաժեշտութեան օրէնքով՝ առանց վախճանի, առանց սկիզբի:

(Շարունակելի)

ԽՈՐԷՆ ԳԱՐԻԿԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՀԱՆՐԵՍՆԵՐ

ՕՏԱՐ ԵՐԿՆՔԻ ՏԱԿ

— 0 —

Հիմնադրիս տարեգարձը է Ս. Ղազար. — Ի Ֆիէս- սոյ. — Հայ Որբերն է Վեհաթի. — Մուրադ - Իսա- փայիկ տարեկան յիշատակը. — Ս. Աթանասի տոնը:

Անմահներու գաւառը փոխադրուած հո- յակապ դէմքի մը տարեկան յիշատակը զարմանալի ազդեցութիւն մ'ունի մարդուս վրայ. կարծես անոր պերճափայլ հոգին թռիչ մ'առնելով անորաշխարհէն դէպ ի մահկանացուներու հովիտը՝ պաշտօնական այց մը տուեր ու կը կլին վերակենդանի կայանը երկնային յաւերժական փառքե- րու...

Ո՛վ որ Ապրիլ 29—ին ներկայ եղաւ չքնաղ լճակիս մէջն հանգչող հայ կղզե- կիս հանդէսներուն՝ ապահով նոյնն ըզ- գացած է:

Փառաքանութեան օր մ'էր ստուգիւ- մանաւանդ թէ համակ օրհնութիւն մ'էր ուղղուածը դէպ ի Այն՝ որ Ազգիս շնորհած էր լուսատու ջահ... Միութեամբ մը, որուն նշուլագեղ ճաճանչները՝ իբր ճառագայթ- ներ ցուլացիկի՝ մեզի՝ կ'երկարին երկդար- եան ժամանակի մը խորքէն, լուսազար- դելով հայ հորիզոնը, Հայութիւնն ամբողջ՝ իր կրօնքով, իր մատենագրութեամբ:

Յարափոփոխ և անձրեալից շրջանէ մը վերջ՝ կատարուելից հանդէսներուն միթէ այլաբանական պատկերներ չէին սոյն խոստմնալից օրուան բոսորագեղ արշալոյ-